

KIRJALLINEN KYSYMYS 594/2014 vp

Suomen ja EU:n toimet Nigerian naisiin kohdistuvan ihmiskaupan estämiseksi

Eduskunnan puhemiehelle

Huhtikuussa lähes 300 koulutyttöä siepattiin Boko Haram -järjestön toimesta. Tyttöjä ei ole vielä kukaan vapautettu, vaikka heidän sijaintinsa on lehtitietojen mukaan saatu selville. Boko Haram on ilmoittanut myyvänsä tytöt ulkomaille. Boko Haramin johtaja Abubakar Shekau kertoi videolla, että markkinoilla on kysyntää tytöistä.

Koulutyttyjen sieppaus on vain jäävuoren huippu. Nigeriassa ja monessa muussa maassa tyttöjä siepataan jatkuvasti "vaimoiksi" ja seksiorjiksi. Siepattujen tyttöjen ja naisten lisäksi ihmiskauppaan ajautuu suuri määrä tyttöjä ja naisia, jotka on houkuteltu väärillä lupauksilla ulkomaille. Siellä he ovat täysin välittäjän armoilla ja joutuvat vastentahtoisesti seksikaupan välineiksi.

Ruotsin Abujassa toimivan lähetystön vuodelta 2010 olevan raportin mukaan 40 000–50 000 nigerialaista naista on joutunut kansainvälisen ihmiskaupan uhreiksi vuosien 1990 ja 2005 välisenä aikana. On arvioitu, että jopa 10 000 naista myydään kauppatavarana ulkomaille vuosittain. Viime vuosina nigerialaisten prostituoitujen määrä on lisääntynyt voimakkaasti erityisesti Italiassa ja Espanjassa, mutta myös Suomessa ilmiö on havaittavissa.

Euroopassa ja Suomessa suhtaudutaan käsittämättömän välinpitämättömästi kehitysmaiden

lasten, naisten ja jonkin verran myös miesten orjuuttamiseen seksikaupan kauppavälineiksi. Seksin ostoa ei haluta kriminalisoida, vaikka ostaja rahoittaa ihmiskauppaa ja siihen liittyvää laajaa rikollisuutta. Kriminalisoinnin vastustamista puolustellaan useimmiten sillä, että se entistääkin pahentaisi ihmiskaupan uhrin asemaa. Samoilla argumenteilla aikoinaan puolusteltiin orjuutta. Vapaana orjan väitettiin joutuvan entistä turvatomampaan asemaan.

Suomi on hyväksynyt ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelma, jossa on paljon hyviä toimenpite-ehtotuksia. Nigerialaisten prostituoitujen lisääntynyt tuonti EU-alueelle osoittaa, että on syytä epäillä, ettei ihmiskaupan hillitsemisessä ole onnistuttu. Siinä ei tulla todennäköisesti onnistumaan ennen kuin seksin ostoa pidetään hyväksyttävänä toimintana.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä Suomen hallitus on tehnyt EU:ssa ja kotimaassa estääkseen Nigeriasta EU:n alueelle tapahtuvan ihmiskaupan?

Helsingissä 14 päivänä elokuuta 2014

Aila Paloniemi /kesk

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Aila Paloniemen /kesk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 594/2014 vp:

Mitä Suomen hallitus on tehnyt EU:ssa ja kotimaassa estääkseen Nigeriasta EU:n alueelle tapahtuvan ihmiskaupan?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Hallitus on sitoutunut Suomessa, Euroopan unionin puitteissa ja muissa kansainvälisissä rakenteissa tehtävään ihmiskaupan vastaiseen työhön sekä kehittämään lainsäädäntöä ihmiskaupan estämiseksi, sen uhrien suojelemiseksi ja uhrien oikeusturvan parantamiseksi.

Sisäministeriöllä on keskeinen vastuu ihmiskaupan vastaisen tarkennetun toimintasuunnitelman ohjausryhmän 6.4.2011 antamien suositusten toteuttamisessa. Ihmiskaupan vastaiseen toimintaan ja erityisesti myös uhrien aseman parantamiseen myötävaikuttaa osaltaan vuosiksi 2011–2015 hyväksytty sisäisen turvallisuuden ohjelma. Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä vastaa edellä mainittujen strategia-asiakirjojen mukaisten toimien yhteensovittamisesta.

Sisäministeriö asetti 27.1.2012 hankkeen selvittämään ihmiskaupan uhrien auttamista koskevan lainsäädännön toimivuutta ja sen kehittämisvaihtoehtoja. Hankkeen puitteissa on laadittu ehdotus hallituksen esitykseksi, joka on ollut laajalla lausuntokierroksella päättyen 20.8.2014. Ehdotuksen jatkovalmistelu on käynnissä sisäministeriössä. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syysistuntokaudella. Keskeisimmät ihmiskaupan uhreja koskevan lainsäädännön muutosehdotukset liittyvät ihmiskaupan uhrien auttamisen

aloittamisen ja päättymisen määrittelyyn sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamiseen.

Oikeusministeriö asetti 16.11.2011 työryhmän, joka tarkasteli oikeusministeriön vastuualueelle kuuluvia kysymyksiä. Nämä laajalaiset kysymyksenasettelut koskivat muun ohella ihmiskaupakriminalisoinnin vastaavuutta Euroopan unionin lainsäädännön kanssa, ihmiskaupan ja parituksen välistä rajanvetoa sekä pakko-työn käsitettä ja asemaa ihmiskaupakontekstissa. Työryhmä antoi mietintönsä 19.10.2012, min-
kä jälkeen lakiesityksen valmistelu on jatkunut virkатыönä oikeusministeriössä. Mietinnön ja lausuntopalautteen pohjalta laadittu hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle elokuussa 2014.

Sisäministeriössä aloitti 1.6.2014 toimintansa ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinaattori. Koordinaattori on sijoitettu ministeriön poliisiosastolle. Hänen tehtävänä on muun muassa yhteen sovittaa poikkihallinnollisia ihmiskaupan torjuntaan liittyviä asioita sekä osallistua tehtävään liittyvään kansainväliseen yhteistyöhön.

Sisäasiainministeriö, oikeusministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö asettivat 6.5.2013 Kansallinen rikosuhripolitiikka ja tukipalvelut -hankkeen. Hanketta varten nimitetty toimikunta käsittelee loppuraportissaan myös ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmää ja sen rahoitusta. Hankkeen vastuuministeriönä toimii oikeusministeriö.

Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmää taustoitettiin helmikuussa 2014 Suomessa esiintyvään Nigeriasta kotoisin olevien naisten prostituutioon liittyvästä tilanteesta. Eurooppalaiset poliisiviranomaiset ovat jo vuosia seuranneet Länsi-Afrikasta Eurooppaan kohdistuvaa naiskauppaa. Mainittakoon tältä osin, että sisäasiain-

hallinnon viranomaiset osallistuivat kesäkuussa 2014 toteutettuun Europolin Länsi-Afrikasta Eurooppaan suuntautuvan ihmiskaupan vastaiseen laajaan yleiseurooppalaiseen operaatioon. Operaatio kohdistui erityisesti Nigeriaan yhteyksiä omaaviin järjestäytyneisiin rikollisryhmiin, joiden toimintaan liittyy seksuaalista hyväksikäyttöä.

Euroopan unionin ihmiskaupan vastainen toiminta perustuu ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta annettuun direktiiviin 2011/36/EU (niin sanottu ihmiskauppadirektiivi). Sillä on luotu vähimmäissäännöt ihmiskauppaan liittyvien rikosten ja seuraamusten määrittelylle. Ihmiskauppadirektiivillä on myös vahvistettu yhteiset säännökset, joilla tehostetaan ihmiskaupan ehkäisyä ja sen uhrien suojelua ottaen huomioon myös sukupuolinäkökulma.

Euroopan komissio julkaisi 19.6.2012 tiedonnannon ihmiskaupan hävittämiseen tähtäävästä EU:n strategiasta vuosiksi 2012—2016. Tiedonnannossaan komissio keskittyi konkreettisiin toimenpiteisiin, jotka tukevat ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumista, ihmiskaupan uhrien suojelemisesta sekä ihmiskauppadirektiivin saattamista osaksi jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä ja sen täytäntöönpanoa.

Valtioneuvoston periaatepäätöksellä hyväksymä Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -strategia ja sen toimenpideohjelma sisältävät useita ihmiskaupan estämiseen yhteydessä olevia tavoitteita ja toimenpiteitä. Toimenpideohjelmassa esitetty-

jen toimien mukaisesti laitonta maahanmuuttoa ja ihmiskauppaa ehkäistään ja torjutaan viranomaisyhteistyössä niin lähtömaissa, lähialueilla, ulkorajoilla kuin sisämaassakin sekä kehittämällä rajaturvallisuusjärjestelmää kansallisesti ja EU-tasolla ottaen huomioon perusoikeuksien kunnioittamisen ja tietosuojan vaatimukset. Toimenpiteisiin sisältyy muuan muassa laittoman maahantulon vastaisen toimenpideohjelman 2012—2015 toimeenpano ja ulkomaalaisvalvonnan kehittäminen. Lisäksi toimenpideohjelman mukaan Schengen-alueella tapahtuvan sisäisen liikkuvuuden seuranta kehitetään laittoman maahantulon ja ihmiskaupan torjumiseksi. Myös ihmiskaupan uhrien tunnistamista, auttamista ja heidän oikeuksiensa toteutumista tehostetaan eri viranomaisten toimenpitein.

Joutsenon vastaanottokeskuksen ylläpitämän ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän piirissä on ollut säännöllisesti myös nigerialaisia uhreja, millä on omalta osaltaan ollut vaikutusta myös ihmiskaupparikosten torjuntaan. Uhrien asemaan vaikuttaa myös se, että ulkomaalaislain mukaisesti heille voidaan antaa maassa oleskelun turvaamiseksi niin sanottu harkinta-aika ja erityinen ihmiskaupan uhrille tarkoitettu oleskelulupa. Ihmiskaupan mahdollisuus otetaan muutoinkin huomioon sekä turvapaikatutkimnan että maahantulomenettelyjen yhteydessä muun muassa viisumin tai oleskeluluvan myöntämisen osalta. Lisäksi mainittakoon, että Suomi on tukenut Nigerian ihmiskaupan vastaisen viranomaisen NAPTIP:in toimintaa.

Helsingissä 2 päivänä syyskuuta 2014

Sisäministeri Päivi Räsänen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 594/2014 rd undertecknat av riksdagsledamot Aila Paloniemi /cent:

Vad har Finlands regering gjort i EU och i hemlandet för att förhindra människohandeln från Nigeria till EU?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Regeringen har förbundit sig till det arbete som görs i Finland, inom ramen för Europeiska unionen och i andra internationella strukturer för att bekämpa människohandel samt till att utveckla lagstiftningen för att förhindra människohandel, skydda dess offer och förbättra offrens rättskydd.

Inrikesministeriet har det centrala ansvaret för att genomföra de rekommendationer som styrgruppen för den preciserade planen mot människohandel gav 6.4.2011. Även programmet för den inre säkerheten som antagits för åren 2011—2015 bidrar till arbetet mot människohandel och särskilt till förbättrandet av offrens ställning. Ministergruppen för den inre säkerheten ansvarar för samordningen av åtgärderna i enlighet med de ovan nämnda strategidokumenterna.

Den 27.1.2012 tillsatte inrikesministeriet ett projekt för att undersöka hur väl lagstiftningen som rör hjälpen till offren för människohandel fungerar och vilka alternativ som finns för att utveckla den. I projektet utarbetades ett förslag till regeringsproposition som var på en omfattande remissrunda avslutad 20.8.2014. Den fortsatta beredningen av propositionen pågår vid ministeriet och riksdagen avses att få den under höstperioden. De mest centrala förslagen till ändringar i

lagstiftningen gäller definitionen av inledning och avslutning av hjälpen till offren för människohandel samt identifieringen av offren.

Den 16.11.2011 tillsatte justitieministeriet en arbetsgrupp som studerade de frågor som ingår i ministeriets ansvarsområde. Dessa omfattande frågeställningar handlade om bland annat samstämmigheten av kriminaliseringen av människohandel med Europeiska unionens lagstiftning, gränsdragningen mellan människohandel och koppleri samt begreppet tvångsarbete och dess ställning i människohandelskontexten. Arbetsgruppen gav sitt betänkande 19.10.2012, varefter beredningen av lagförslaget har fortsatt som tjänstearbete vid justitieministeriet. Riksdagen avses få regeringens proposition som utarbetats utifrån betänkandet och remissresponsen i augusti 2014.

Den 1.6.2014 inledde en samordnare för arbetet mot människohandel sin verksamhet på inrikesministeriets polisavdelning. Samordnarens uppgift är bland annat att koordinera tväradministrativa ärenden med anknytning till bekämpningen av människohandel samt att delta i det internationella samarbetet på området.

Inrikesministeriet, justitieministeriet och social- och hälsovårdsministeriet inrättade projektet Nationell brottsofferpolitik och stödtjänster 6.5.2013. Den kommission som tillsattes för projektet behandlar i sin slutrapport också systemet för att hjälpa offren för människohandel och finansieringen av det. Justitieministeriet är ansvarsministerium för projektet.

Ministergruppen för den interna säkerheten fick i februari 2014 en bakgrundsredogörelse om prostitutionen bland nigerianska kvinnor i Finland. De europeiska polismyndigheterna har redan i flera år följt kvinnohandeln från Västafrika

till Europa. I det här sammanhanget kan nämnas att myndigheterna inom inrikesförvaltningen i juni 2014 deltog i en brett upplagd allmän europeisk operation i Europols regi mot den västafrikanska kvinnohandeln i Europa. Operationen fokuserade speciellt på sådana organiserade kriminella grupper som sysslar med sexuellt utnyttjande och som har kontakter till Nigeria.

Europeiska unionens arbete mot människohandel baserar sig på direktivet om förebyggande och bekämpande av människohandel samt om skydd av dess offer 2011/36/EU (det så kallade människohandelsdirektivet). Genom det har man inrättat minimiregler för definitionen av människohandelsrelaterade brott och straff. Människorättsdirektivet fastställer också gemensamma bestämmelser som syftar till att på ett bättre sätt förebygga människohandel och skydda dess offer, även med hänsyn till könsperspektivet.

Europeiska kommissionen gav ett meddelande 19.6.2012 om EU:s strategi för utrotande av människohandel 2012—2016. I sitt meddelande fokuserade kommissionen på konkreta åtgärder för att stödja förebyggande och bekämpning av människohandel, skydd av offer för människohandel samt att införliva direktivet mot människohandel i medlemsländernas nationella lagstiftning och lagföring.

Strategin Migrationens framtid 2020 och dess åtgärdsprogram, som statsrådet fattat ett principbeslut om, omfattar flera mål och åtgärder som hänger samman med att förhindra människohandel. I enlighet med insatserna i åtgärdsprogram-

met samarbetar myndigheterna för att förebygga och bekämpa olaglig invandring och människohandel i såväl ursprungsländerna, närområdena, vid de yttre gränserna som inne i landet samt utvecklar gränsbevakningssystemet nationellt och på EU-nivå på ett sätt som respekterar grundrättigheterna och kraven på dataskydd. I åtgärderna ingår bland annat genomförandet av verksamhetsprogrammet för olaglig invandring 2012—2015 och en utveckling av utlänningsövervakningen. Programmet omfattar också en förbättring av uppföljningen av den inre rörligheten i Schengenområdet med syftet att bekämpa olaglig inresa och människohandel. Olika myndigheter vidtar åtgärder för att offren för människohandel ska kunna identifieras, få hjälp och få sina rättigheter tillgodosedda på ett mer effektivt sätt.

Inom ramen för det hjälpsystem för offer för människohandel som drivs av Joutseno förläggning har det också regelbundet förekommit nigerianska offer, vilket för sin del har bidragit till bekämpningen av människohandelsbrott. Offrens ställning påverkas också av att de i enlighet med utlänningslagen kan beviljas en så kallad provotid och ett särskilt uppehållstillstånd för att trygga deras vistelse i landet. Myndigheterna tar även i övrigt alltid hänsyn till risken för människohandel både i samband med asylutredningen och i inreseförfarandena bland annat vad gäller beviljande av visum eller uppehållstillstånd. Vidare kan det nämnas att Finland har stött verksamheten i NAPTIP, en myndighet som bekämpar den nigerianska människohandeln.

Helsingfors den 2 september 2014

Inrikesminister Päivi Räsänen